

«Էդիթ Պրինտ» հրատարակչություն

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

Թեմա՝ Մանկավարժական աշխատողի մասնագիտական գիտելիքների ու
հմտությունների կատարելագործման անհրաժեշտությունը
<<Կերպարվեստի>> մեթոդիկայի ուսուցման գործընթացում

Հաստատություն՝ Երևանի <<Հեքիաթ>> հ. 96 մսուր-մանկապարտեզ>>
ՀՈԱԿ

Դաստիարակ՝ Սուսաննա Հովհաննիսյան

Ղեկավար՝ Ավետիսյան Ժաննա

Երևան 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....	3
1. Մանկապարտեզում <<Կերպարվեստի>> ուսուցման դերը.....	5
2. <<Կերպարվեստի>> մեթոդիկայի ուսուցման գործընթացում մանկավարժական աշխատողի մասնագիտական գիտելիքների և հմտությունների կատարելագործման ուղիները.....	8
Եզրակացություն.....	17
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	19

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Թեմայի արդիականությունը:

Կերպարվեստային գործունեությունը երեխաների գեղարվեստական դաստիարակության կարևորագույն միջոցներից է, որի ընթացքում ստեղծվում են բարենպաստ պայմաններ արվեստի հուզական, ընկալման, գեղագիտական զարգացման: Կերպարվեստի գործունեության տարբեր տեսակների՝ պարապմունքների, զրույցների և էքսկուրսիաների ժամանակ համակարգվում և ընդլայնվում են երեխաների ձեռք բերած գիտելիքները:

Կերպարվեստային պարապմունքների խնդիրները իրականացվում են նկարչության, ապլիկացիայի և կառուցողական նյութերի, ծեփակերտման պարապմունքների ընթացքում:

Կերպարվեստ պարապմունքները ունեն ճանաչողական և ուսուցողական նշանակություն: Կերպարվեստային գործունեության ընթացքում զարգանում են երեխայի ունակությունները, ինչպես նաև լուծվում են կարևորագույն խնդիրները՝ երեխաները սովորում են զգալ, տեսնել շրջապատող աշխարհը, հարստանում է զգայական փորձը, կարողանում են առարկաները տեսնել և բնութագրել ըստ գույնի, ձևի և չափի, սովորում են նկարելով բացահայտել առարկաների հարաբերությունները միմյանց նկատմամբ և այլն:

Կերպարվեստային գործունեության միջոցով երեխաները սովորում են նկարելով բացահայտել առարկաների հարաբերությունները միմյանց նկատմամբ, ծանոթանում են լայնության, բարձրության և մեծության հարաբերակցության հետ: Կերպարվեստային գործունեությունը մեկ ուսումնական տարվա համար նախատեսվում է հետևյալ պարապմունքները՝ նկարչություն, ծեփակերտում, ապլիկացիա և կառուցողական աշխատանքներ:

Աշխատանքի նպատակը:

Մեր հետազոտության հիմնական նպատակն է ուսումնասիրել և ներկայացնել մանկավարժական աշխատողի մասնագիտական գիտելիքների ու հմտությունների

կատարելագործման անհրաժեշտությունը <<Կերպարվեստի>> մեթոդիկայի ուսուցման գործընթացում:

Աշխատանքի խնդիրները:

Նշված նպատակն իրագործելու համար աշխատանքի հիմքում դրվել և լուծվել են հետևյալ հիմնական խնդիրները.

- ներկայացնել մանկապարտեզում <<Կերպարվեստի>> ուսուցման դերը և նշանակությունը:
- ներկայացնել մանկավարժական աշխատողի մասնագիտական գիտելիքների ու հմտությունների կատարելագործման անհրաժեշտությունը <<Կերպարվեստի>> մեթոդիկայի ուսուցման գործընթացում:

Աշխատանքի տեսական հիմքը:

Սույն աշխատանքում արծարծված խնդիրները և հարցադրումները ուսումնասիրվել են մի շարք աղբյուրների հիման վրա: Թեմայի հետ կապված հարցերը ուսումնասիրվել են և Յու. Ամիրջանյանի, Դ. Ֆ., Սամոյլենկովի, Կ. Ղազարյանի և այլոց աշխատություններում:

Աշխատանքի կառուցվածքը և ծավալը: Աշխատանքը բաղկացած է ներածությունից, երկու գլխից, եզրակացություններից, օգտագործված գրականության ցանկից և հավելվածից:

Աշխատանքային տեքստը կազմում է 19 տպագրական էջ:

ԳԼՈՒԽ 1. ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶՈՒՄ <<ԿԵՐՊԱՐՎԵՍՏԻ>> ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԴԵՐԸ

Մանկապարտեզում կերպարվեստի դասավանդումը հիմնականում ծառայում է երեխայի զգայական և մտավոր ոլորտի, աշխատանքային և հաղորդակցական կարողությունների զարգացմանը¹:

Անձի դաստիարակությունը և ներդաշնակ զարգացումը, ինչը հանդիսանում է նախադպրոցականի կրթության հիմնական նպատակը, անհնար է առանց արվեստի հետ նրա հաղորդակցության: Արվեստի տարբեր բնագավառների ուսումնասիրությունը նրբացնում է նրա ընկալումը և զգացողությունը, երևակայության ունակությունը, զարգացնում է ստեղծագործական մոտեցումը և քննադական մտածողությունը, առանց որոնց չի կարելի պատկերացնել մարդու ցանկացած գործունեություն:

Նախադպրոցականի գունազգացողության ձևավորման գործընթացում կերպարվեստի և կիրառական արվեստի նպատակն է.

- Երեխայի ընդգրկումը ստեղծագործական և մեկնաբանական գործունեության մեջ և այս ճանապարհով նրա մոտ գեղեցիկը զգալու և պատկերելու ունակության զարգացումը:
- Արվեստի նմուշներն ընկալելու ունակության ձևավորումը և այդ հողի վրա արվեստի նկատմամբ մշտական հետաքրքրության և սիրո սերմանումը:
- Արվեստի համընդհանուր լեզվի ուսանումը և դրա միջոցով ազգային և համաշխարհային մշակութային արժեքներին հաղորդակցությունը, աշխարհի միասնականության զգացման ձևավորումը:
- Շրջակա միջավայրի գեղագիտական ընկալման և կարգավորման կարողությունների և հմտությունների մշակումը:
- Ստեղծագործական գործունեության տեխնիկական միջոցների տիրապետումը և աշխատանքային կարողությունների և հմտությունների ձևավորումը:

¹Ներսիսյան Լ. Ս., Ներսիսյան Ս. Ս., «Կերպարվեստ» օժանդակ ձեռնարկ ուսուցիչների համար՝ 1-4 դաս., Երևան, 2008թ., էջ 14:

Արվեստի դասավանդման գործընթացում երևույթների իմաստավորման և հիմնախնդիրների մեջ ներթափանցման կարողության ձևավորմանը, քննադատական և ստեղծագործական գիտակցության զարգացմանը նպաստում են².

- երեխաների կողմից գեղարվեստական գաղափարների առաջադրումը,
- սեփական և այլոց ստեղծագործության բնութագրումը, գնահատումը և վերլուծությունը,
- այն դերի գիտակցումը, որ կատարում է ազգային և համաշխարհային մշակույթների ժառանգությունը տարբեր համատեքստում:

Արվեստ դասավանդելիս՝ հիմնախնդիրները լուծելու կարողության զարգացմանը նպաստում են.

- դասավանդման գործընթացում առաջացած գաղափարների իրացման փորձը,
- լավագույն արդյունքի հասնելու համար անհրաժեշտ նյութի, գործիքի, պատկերամիջոցների և տեխնիկայի ընտրությունը և արդյունավետ կիրառումը,
- առաջադրված խնդրի լուծման համար անհրաժեշտ նախաձեռնության և պատասխանատվության դրսևորումը,
- սթրեսի, հուսալքության և պարտության հաղթահարումը և առաջադրված նպատակին հասնելու հաստատուն ձգտումը:

Արվեստ դասավանդելու գործընթացում երեխայի ինքնադրսևորմանը (հայացքներ, գաղափարներ, կենսանախադրյալներ (տրամադրվածություններ), զգացմունքներ) նպաստում են.

1. տարբեր գեղարվեստական նյութի և միջոցների յուրացում-տիրապետումը,
2. գեղարվեստական ռեսուրսների (նյութի և մեթոդների) կապակցումը ինքնադրսևորման գործընթացի հետ,
3. խմբի երեխաների գեղարվեստական ստեղծագործություններում որոշակի հայացքների, գաղափարների, տրամադրությունների և զգացմունքների ճանաչումը և դրանց մասին դատողությունը,
4. սեփական գեղարվեստական աշխատանքում պատկերված հայացքների, գաղափարների, տրամադրությունների և զգացմունքների մասին դատողությունը:

²Ներսիսյան Լ. Ս., Ներսիսյան Ս. Ս., «Կերպարվեստ» օժանդակ ձեռնարկ ուսուցիչների համար՝ 1-4 դաս., Երևան, 2008թ., էջ 21:

Ամփոփելով հարկ ենք համարում նշել, որ «Կերպարվեստ» առարկայի չափորոշային և ծրագրային պահանջների ապահովումը և դրա հիմքում դրված գեղագիտական դաստիարակության, ճաշակի զարգացման, բնության, գեղեցիկը տեսնել, դիտել, զգալ շրջապատող աշխարհը, զարգացնել առակաները և երևույթները տեսնելու, վերլուծություններ կատարելու, ինչպես նաև հոգևոր ու բարոյական մի շարք խնդիրների լուծման հաջողությունն էապես պայմանավորված է համապատասխան կերպարվեստային կրթություն ստացած և արհեստավարժ մանկավարժների գործունեությամբ:

**ԳԼՈՒԽ 2. <<ԿԵՐՊԱՐՎԵՍՏԻ>> ՄԵԹՈԴԻԿԱՅԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ
ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՂԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ԵՎ ՀՍՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ
ՈՒՂԻՆԵՐԸ**

Առաջնորդվելով առարկայական ծրագրով՝ դաստիարակները իրենք են կազմում դասընթացի թեմատիկ պլանավորումը՝ պահպանելով գործունեության ձևերի փոփոխականացվածությունն ու համամասնությունը: Ծրագրի կառուցվածքը թույլ է տալիս գործունեության տարբեր ձևերից առանձնացնել տվյալ խմբում սովորողների պատրաստվածությանն ու հնարավորություններին համապատասխան թեմատիկա:

Մանկապարտեզի դաստիարակին հնարավորություն է տրվում կազմել ինքնուրույն առաջադրանքներ, որոնք սակայն պետք է ներառեն հինգ կարևոր գործոնների միասնություն.

1. ուսումնական խնդիր (գույն, ձև, տարածություն),
2. աշխատանքի թեմա կամ պատկերվող օբյեկտ,
3. աշխատանքի տեսակ (բնօրինակից, թեմատիկ, ստեղծագործական և այլն),
4. նյութ,
5. տվյալ դասին ներկայացվող եզրույթների և հասկացությունների առկայություն:

Մեկ առաջադրանքի կատարման ընթացքում ընդհանուր առմամբ երեխայի առջև դրված մի քանի ուսումնական խնդիրներից ցանկալի է գոնե երկուսի լուծումը.

- տեսական գիտելիքների ձեռքբերում (ըստ թեմատիկայի),
- որոշակի հմտությունների ձեռքբերում՝ պայմանավորված գործնական աշխատանքի արդյունքով (ըստ առաջադրանքի բարդության):

Նախադպրոցականի գունազգացողության ձևավորման գործընթացում կերպարվեստի նպատակն է.

- Երեխայի ընդգրկումը ստեղծագործական և մեկնաբանական գործունեության մեջ և այս ճանապարհով նրա մոտ գեղեցիկը զգալու և պատկերելու ունակության զարգացումը:
- Արվեստի նմուշներն ընկալելու ունակության ձևավորումը և այդ հողի վրա արվեստի նկատմամբ մշտական հետաքրքրության և սիրո սերմանումը:

- Արվեստի համընդհանուր լեզվի ուսանումը և դրա միջոցով ազգային և համաշխարհային մշակութային արժեքներին հաղորդակցությունը, աշխարհի միասնականության զգացման ձևավորումը³:
- Շրջակա միջավայրի գեղագիտական ընկալման և կարգավորման կարողությունների և հմտությունների մշակումը:
- Ստեղծագործական գործունեության տեխնիկական միջոցների տիրապետումը և աշխատանքային կարողությունների և հմտությունների ձևավորումը:
- Համապատասխան արժեքների և վերաբերմունքների ձևավորում, արվեստի և աշխատանքային գործունեության հետ կապված կարողությունների և հմտությունների զարգացում և աշակերտներին անհրաժեշտ գիտելիքների հաղորդում, մասնավորապես.

1. Հարգանքի զգացողության զարգացում ազգային և համամարդկային մշակույթի, մարդու աշխատանքի նկատմամբ, սատարման և կարեկցանքի ունակության զարգացում, ներողամիտ վերաբերմունքի ձևավորում այլ մարդկանց, տարբերվող կարծիքի և աշխարհայացքների նկատմամբ:
2. Ստեղծագործական մտածողության և ընկալման ունակության զարգացում, զգայական ոլորտի զարգացում, երևակայության, ճաշակի և քննադատական մտածողության զարգացում, տեսադաշտի, տարածական պատկերացումների, զննելու ունակության, տեսողական հիշողության և ձեռքի շարժման զարգացում, աշխատանքային կարողությունների և հմտությունների ձևավորում, հաղորդակցական կարողությունների զարգացում, կերպարվեստում և կիրառական արվեստում գործնական կարողությունների և հմտությունների ձեռքբերում:
3. Աշխարհի մասին պատկերացման ձևավորում, սեփական և այլոց մշակութային ժառանգությանը ծանոթացում, կերպարվեստի և կիրառական արվեստի լեզվի ուսանում:

Մանկապարտեզում արվեստի, որպես ուսումնա-դասիարակչական բնագավառի, մանկավարժական ներուժը սահմանում է նրա իրազննական-տարատեսակային բնույթը: Ներկայացնենք դասի նմուշ.

³Հակոբյան Ն. Ն., Կերպարվեստ հայոց կրթարաններում: Երևան, «Գիտություն» 1996թ., էջ 21:

Խումբը-<<Կրտսեր երկրորդ>>

Թեմա-Բնանկարչություն: Թեմատիկ աշխատանք՝ <<Եղանակներ>>

Նպատակը.

1. Հայրենի երկրի բնաշխարհի նկատմամբ սիրո, հետաքրքրության և հոգատարության ձևավորում:
2. Կերպարվեստի ժանրերի, ջրաներկի ճիշտ օգտագործման, գույների և երանգների մասին պատկերացման ձևավորում:
3. <<Տարվա եղանակները>> բեմականացման ներկայացում, միջառարկայական կապի ապահովում:

Կահավորումը-Տարվա տարբեր եղանակների բնապատկերներով նկարներ, գեղեցիկ ձևավորված ամանեղեն, սպասք, կահույք, գորգեր, խաղալիքներ, գործվածքեղեն, խեցեղեն, ջրաներկ, գունավոր մատիտներ, յուղամատիտներ, գունավոր կավիճներ, նկարչական ալբոմներ, մոլբերտներ (նկարելու համար հենարան) և այլն:

Մեթոդները - Պրիզմա, Պատկերասրահ:

Պարապմունքի համառոտ ընթացք

Երեխաները ներկայացնում են նախորդ պարապմունքերին անցած գիտելիքները կերպարվեստի ճյուղերի և ժանրերի մասին: Նշում են հիմնական և բաղադրյալ գույների մասին, առավել պատկերավոր և ուսանելի դարձնելու համար կիրառում են <<Պրիզմայի>> մեթոդները:

Կերպարվեստն ունի չորս հիմնական տեսակ՝ գունանկարչություն, գրաֆիկա, քանդակագործություն, դեկորատիվ-կիրառական արվեստ: Կերպարվեստի տեսակները հեշտությամբ կարելի է միմյանցից տարբերել իրենց կատարման նյութերով, գործիքներով, աշխատելաձևով:

Մանկապարտեզում փոքրերի 1-ին և 2-րդ խմբերում անցկացվող պարապմունքի հիմնական տեսակը մատիտով նկարչությունն է, ծանոթացումը մատիտանկարչությանը:

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԹԵՄԱՆ՝ <<ԲԱՐՈՒԹՅԱՆ ԾԱՂԻԿ>>

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻՆ՝

Նախապես դաստիարակը երեխաների համար պատրաստում է 7 գույնով ծաղիկ: Աշխատանքը սկսելուց առաջ նախապատրաստում է անհրաժեշտ պարագաները, դիդակտիկ նյութերը, այնուհետ երեխաները սկսում են աշխատանքը:

ԴԻԴԱԿՏԻԿ ԼՅՈՒԹԵՐ՝ նախօրոք պատրաստված 7 գույնով ծաղիկ , բարությունը բնութագրող ոտանավոր կամ հանելուկ, մուլտֆիլմ:

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐ՝ նկարչական պարագաներ, հիգիենայի պարագաներ:

ՆՊԱՏԱԿԸ. պարապմունքի նպատակն է՝ կերպարվեստի միջոցով զարգացնել երեխայի բարոյական որակները, գունագագողությունը:

ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.

1. Երեխաներին ծանոթացնել հեքիաթի բովանդակությանը, հեղինակին,
2. ծաղկի պատկերման եղանակներին,
3. ընդլայնել երեխաների բարոյական որակները,
4. փոխանցել գիտելիքներ գույների և դրանց երանգների վերաբերյալ:

ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՄԵԹՈԴ ՆԵՐ.

Դիտման, զննման, ցուցադրման, խոսքային, վերլուծության, հարց ու պատասխանի, համագործակցության մեթոդները:

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՄԱՍԻ ԸՆԹԱՑՔԸ.

1. պարապմունքը սկսելուց առաջ դաստիարակը երեխաների հետ զրույց է անցկացնում (3-5 րոպե),
2. նրանց հարցնում է, թե ինչ գիտեն ծաղիկները մասին,
3. ցույց է տալիս ծաղիկների նկարներ,
4. տեղեկություններ է տալիս նրանց մասին՝ թե ինչպիսի ծաղիկներ են լինում,
5. ծաղկի հատկանիշները բնութագրող հանելուկ կամ բանաստեղծություն է ընթերցում,
6. ցույց է տալիս նախապես պատրաստված ծաղիկը,
7. այնուհետև սկսում է բացատրել ծաղիկների նկարելու եղանակը, որ նկարելիս պետք է ամեն ինչ համաչափ և կոկիկ լինի:

ԸՆԹԱՑՔԸ. պարապմունքը սկսվում է <<Յոթնագույն ծաղիկ>> հեքիաթի ընթերցանությամբ: Ընթերցելուց հետո հարց ու պատասխանի միջոցով ծանոթացնում ենք հեքիաթի սյուժեին: Երեխաների ուշադրությունը հրավիրվում է հեքիաթի այն հատվածի վրա, երբ աղջկա ձեռքին գտնվող յոթնագույն ծաղկի թերթիկներից մեկ հատ էր մնացել: Աղջիկը բոլոր թերթիկները անհիմաստ օգտագործել էր, բայց վերջին թերթիկով

բարի գործ էր կատարել՝ օգնել էր հաշմանդամ մի նտղայի, որը հետագայում դարձել էր իր ամենամտերիմ ընկերը:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ (3-5 բույե). Նկարելուց հետո վերլուծվում է յուրաքանչյուր երեխայի նկարը և միասին գալիս են այն եզրահանգման, որ էթե բոլորը իրենց ծաղկի վերջին թերթիկով բարի գործեր անեն, ապա աշխարհում կտիրի բարություն և ոչ ոք չի տխրի: Աշխատանքը անվանվեց <<բարություն>>: Այս աշխատանքի միջոցով երեխաների մեջ առաջացրինք հոգատար վերաբերմունք հաշմանդամների և ընկերների նկատմամբ: Երեխաների մեջ առաջանում էր բարի գործ կատարելու ցանկությունը: Միաժամանակ ամրապնդվում է <<7>> գույների և նրբերանգների իմացությունը:

Երեխաների մոտ, ելնելով նրանց տարիքային առանձնահատկություններից, գերակշռում է իրազնական-գործնական մտածողությունը և աշխարհի զգայական ընկալումը, այդ պատճառով նրանց համար կարևոր է խաղի վրա հիմնված ակտիվությունը, ինչին շատ լավ համապատասխանում են արվեստի տարբեր բնագավառների (նկարչություն, երաժշտություն) ուսանման յուրահատկությունները:

Մանկապարտեզում արվեստի դասավանդումը հիմնականում ծառայում է երեխայի զգայական և մտավոր ոլորտի, աշխատանքային և հաղորդակցական կարողությունների զարգացմանը:

Կերպարվեստի արվեստի դասավանդումը, ուսումնական պլանի համաձայն, ծավալվում է երեք ուղղությամբ.

1. ստեղծագործական հմտությունների զարգացում,
2. հաղորդակցություն և մեկնաբանություն,
3. արվեստի ընկալում համատեքստում:

Դասավանդումը բոլոր ուղղությունների շրջանակներում ընթանում է գուգահեռաբար և միմյանց հետ սերտ փոխադարձ կապի մեջ:

Կերպարվեստը լինելով մարդկային ստեղծագործությունների միասնություն, համարվում է նաև հասարակության գիտակցության ձևերից մեկը: Այն իրականության արտացոլումն է, գեղագիտորոն, գեղարվեստական կերպարի միջոցով: Այն ստեղծվում է մտքի և միջավայրի համադրումից: Արվեստն օգնում է ճանաչել աշխարհը, ձևավորում է մարդկանց հոգևոր նկարագիրը, նրանց զգացմունքներն ու մտքերը:

Սկզբնավորվելով դեռևս մարդու աշխատանքային գործունեությունից սկսած՝ արվեստը բարենպաստ ազդեցություն է ունեցել մարդու զարգացման վրա, հատկապես նրա գեղագիտական պատկերացումների ընդարձակման վրա:

Այսօր շատ կարևոր պայման է դաստիարակության այս տեսակը՝ գեղագիտական դաստիարակությունը, անձի համակողմանի և ներդաշնակ զարգացման մեջ, այն փոխկապակցված է բոլոր դաստիարակության տեսակների հետ, այդ իսկ պատճառով այն պետք է դասավանդել ճիշտ և գրագետ, որպեսզի մարդը արվեստի շնորհիվ ստանա գեղագիտական դաստիարակություն:

Արվեստը դա անձի կողմից արտահայտվելու մի յուրահատուկ ձև է, որի միջոցով նա արտահայտում է այն ինչ զգում է և տեսնում է, հետևաբար սավաճը ևս ապացույցն է այն բանի, որ արվեստը դա գեղագիտական դաստիարակության կանոն խթանն է:

Արվեստն՝ ընդհանրապես և կերպարվեստը՝ հատկապես, իրենց մեջ խտացնելով շրջապատող իրականության ամենատարբեր երևույթները, այդ թվում «մարդ-շրջապատող առարկայական աշխարհ» բազմաբնույթ փոխհարաբերությունները, իրենց վրա են ստանձնում անձի կրթության և դաստիարակության առանցքային դերը:

Իր յուրահատկության և բովանդակության, ինչպես նաև ուսումնական բոլոր առարկաների հետ փոխադարձ կապ ստեղծելու բացառիկ հնարավորության շնորհիվ, «Կերպարվեստը» կոչված է խթանելու երեխաների մտավոր և հոգևոր ներուժի բացահայտումը, զարգացումը և հարստացումը, ընդհանուր աշխարհայացքի ձևավորումը:

Նախադպրոցական կրթական հաստատություններում երեխայի կերպարվեստային գործունեության տեսակներն են՝ ներառական, բնօրինակից, թեմատիկ, ազատ ստեղծագործական բնույթի, հիշողությամբ, զրույց արվեստի թեմաներով պարապմունքները, որոնց ընթացքում երեխաները ստանում են ինչպես տեսական գիտելիքներ գեղարվեստական գործունեության վերաբերյալ, այնպես էլ ձեռք են բերում նկարելու, ծեփակերտելու, դեկորատիվ աշխատանքներ կատարելու, ինքնուրույն ստեղծագործական հորինվածքներ ստեղծելու համար անհրաժեշտ կարողություններ ու հմտություններ:

- 1. Գեղանկարչություն կամ գունանկարչություն (երփնագիր)** - Կերպարվեստի տեսակ: Գեղանկարչությունը մարդկային աշխատանքի զարգացած ձևերից մեկն է

և առարկայական, գեղագիտական արժեքների ստեղծման ոլորտ: Ինչպես և արվեստի մյուս տեսակները, գեղանկարչությունը ճանաչողական և գաղափարական խնդիր է իրագործում, ստեղծում մարդու, բնության, առարկաների, պատմական և հասարակական երևույթների գեղարվեստական պատկերները: Գեղանկարչության բազմաթիվ ստեղծագործություններ ունեն փաստաինֆորմացիոն արժեք:

2. **Գծանկար կամ գրաֆիկա-** Գծանկարը գրաֆիկայի տեսակ է, նաև հիմք է նկարչական արվեստի բոլոր տեսակների համար: Գծանկարը կարող է հանդես գալ ինչպես վերջնական ստեղծագործություն, այնպես էլ տեխնիկական բազա հանդիսանալ գեղարվեստական ստեղծագործությունների համար: Այդ իսկ պատճառով գծանկարը, խորապես ուսումնասիրվում է նկարիչների, քանդակագործների և ճարտարապետների կողմից:
3. **Քանդակագործություն-** Քանդակագործությունը պլաստիկ արվեստներից մեկն է, կերպարվեստի տեսակ, որ պատկերումները կատարում է ծավալային եռաչափ մարմնավորումներով: Որպես կանոն քանդակագործությունը պատկերում է մարդուն, սակավ՝ կենդանիներին (անիմալիստական ժանր), ավելի սակավ՝ բնությունը (բնապատկեր), և առարկաներ (նատյուրմորտ): Գեղանկարչության ու գրաֆիկայի համեմատ ունենալով գեղարվեստաարտահայտչական ավելի սահմանափակ միջոցներ՝ քանդակագործությունը միևնույն ժամանակ ստեղծում է ծավալների շոշափելի ու իրականակերպ դրսևորումներ և դիտողին հնարավորություն է տալիս պատկերվածն ընկալելու տարբեր դիտակետերից:
4. **Դեկորատիվ կիրառական արվեստ-** Դեկորատիվ արվեստի ճյուղը ընդգրկում է ստեղծագործական այն բնագավառները, որում ստեղծվում են գեղարվեստական կենցաղային իրեր (կահույքի, գործվածքի, աշխատանքի գործիք, ինչպես նաև զգեստ, զարդ):
5. **Կառուցողական արվեստ կամ արխիտեկտոնիկա-** ճարտարապետության մեջ կառուցողական արվեստի գլխավոր սկզբունքը, շինության, նաև դեկորատիվ արվեստի ծավալային ստեղծագործություն կոնստրակտիվ համակարգին հատուկ կառուցվածքային օրինաչափությունների գեղարվեստական արտահայտությունը:

Արխիտեկտոնիկան դրսևորվում է կրող և կրվող մասերի փոխադարձ կապի և փոխդասավորվածության միջոցով:

Կերպարվեստի տարբեր տեսակներին հաղորդակցվելը և ինքնուրույն գեղարվեստական գործունեություն իրականացնելը նպաստում է.

1. իրականության գիտակցական և զգայական ընկալման ձևավորմանը⁴.
2. վերլուծական և ստեղծագործական մտածողության զարգացմանը,
3. անձի ինքնաճանաչմանը, ինքնաարտահայտմանը և մտահորիզոնի ընդլայնմանը,
4. սովորողների գեղարվեստական կրթությանը, գեղագիտական և բարոյական դաստիարակությանը,
5. ազգային-հայրենասիրական և մարդասիրական զգացումների, բնապաշտության արմատավորմանը:

Գեղագիտական դաստիարակությունը կազմում է մարդու ընդհանուր զարգացածության զգալի մասը: Որքան խորն է գեղագիտական ընկալումը, այնքան ամուր է մարդ-արվեստ, մարդ-բնություն կապը: Սակայն արդի ժամանակներում այն կարծես անուշադրության է մատնվում, հետին պլան է մղվում ու գնալով նվազում է:

Գեղագիտական դաստիարակության իրականացումը դպրոցական հանրակրթության համակարգում իրականացվում է պետական ծրագրի միջոցով:

Ծրագիրը սահմանում է գեղարվեստական կրթության և գեղագիտական դաստիարակության դերը պետական մշակութային քաղաքականության մեջ, համակարգի ռազմավարական ուղղությունները, զարգացման միտումները, նպատակներն ու խնդիրները, ներկայացնում է բովանդակությունն ու մեթոդաբանությունը:

Գեղագիտական դաստիարակություն՝ գեղեցիկը ընկալելու, զգալու, գնահատելու և գեղագիտական արժեքներ ստեղծելու ստեղծագործական անհատի ձևավորմանը նպատակաուղղված գործընթաց: Այսպիսի սահմանումը վերաբերում է՝ հասուն անհատին, մինչդեռ երեխաները նույնպես ընդունակ են արձագանքելու շրջապատող միջավայրի գեղեցկությանը, բնությանը, երաժշտությանը՝ ձգտելով ստեղծագործել՝ երգել, պարել, նկարել և այլն:

⁴Հակոբյան Ն. Ն., Կերպարվեստ հայոց կրթարաններում: Երևան, «Գիտություն» 1996, էջ 54:

Մանկապարտեզում գեղագիտական դաստիարակության խնդիրները հիմնականում լուծված են, սակայն բացակայում են ուսուցման ուղղությունների համապատասխան մասնագիտական ձեռնարկներն ու մեթոդական ուղեցույցները:

Նախադպրոցականի գունազգացողության ձևավորման գործընթացում կերպարվեստի նպատակներն են.

1. Օգնել երեխաներին ճանաչել շրջապատող աշխարհը, զարգացնել նրանց դիտողականությունը՝ ձևավորելով տրամաբանական մտածողություն, ինչպես նաև տեսածի նկատմամբ գիտակցական վերաբերմունք:
2. Բացահայտել մարդկանց կյանքում ստեղծագործական աշխատանքի նշանակությունը:
3. Տալ աշխարհի գեղագիտական ընկալման ճիշտ ուղղվածություն:
4. Զարգացնել տարածական մտածողություն, պատկերային երևակայություն:
5. Երեխաներին ծանոթացնել ազգային մշակույթի ստեղծագործություններին:
6. Գեղարվեստական ստեղծագործության նկատմամբ սերմանել հետաքրքրություն և սեր:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնասիրությունների և վերլուծությունների արդյունքում հանգել ենք հետևյալ եզրահանգումներին.

- Մանկապարտեզում կերպարվեստի դասավանդումը հիմնականում ծառայում է երեխայի զգայական և մտավոր ոլորտի, աշխատանքային և հաղորդակցական կարողությունների զարգացմանը:
- Անձի դաստիարակությունը և ներդաշնակ զարգացումը, ինչը հանդիսանում է նախադպրոցականի կրթության հիմնական նպատակը, անհնար է առանց արվեստի հետ նրա հաղորդակցության: Արվեստի տարբեր բնագավառների ուսումնասիրությունը նրբացնում է նրա ընկալումը և զգացողությունը, երևակայության ունակությունը, զարգացնում է ստեղծագործական մոտեցումը և քննադական մտածողությունը, առանց որոնց չի կարելի պատկերացնել մարդու ցանկացած գործունեություն:
- Ամփոփելով հարկ ենք համարում նշել, որ <<Կերպարվեստ>> առարկայի չափորոշչային և ծրագրային պահանջների ապահովումը և դրա հիմքում դրված գեղագիտական դաստիարակության, ճաշակի զարգացման, բնության, պատմական և մշակութային հուշարձանների պահպանության գիտակցության ձևավորման, ինչպես նաև հոգևոր ու բարոյական մի շարք խնդիրների լուծման հաջողությունն էապես պայմանավորված է համապատասխան կերպարվեստային կրթություն ստացած և արհեստավարժ մանկավարժների գործունեությամբ:
- Այսօր շատ կարևոր պայման է դաստիարակության այս տեսակը՝ գեղագիտական դաստիարակությունը, անձի համակողմանի և ներդաշնակ զարգացման մեջ, այն փոխկապակցված է բոլոր դաստիարակության տեսակների հետ, այդ իսկ պատճառով այն պետք է դասավանդել ճիշտ և գրագետ, որպեսզի մարդը արվեստի շնորհիվ ստանա գեղագիտական դաստիարակություն:
- Արվեստը դա անձի կողմից արտահայտվելու մի յուրահատուկ ձև է, որի միջոցով նա արտահայտում է այն ինչ զգում է և տեսնում է, հետևաբար

սավածը ևս ապացույցն է այն բանի, որ արվեստը դա գեղագիտական դաստիարակության կանոն խթանն է:

- Արվեստն՝ ընդհանրապես և կերպարվեստը՝ հատկապես, իրենց մեջ խտացնելով շրջապատող իրականության ամենատարբեր երևույթները, այդ թվում <<մարդ-շրջապատող առարկայական աշխարհ>> բազմաբնույթ փոխհարաբերությունները, իրենց վրա են ստանձնում անձի կրթության և դաստիարակության առանցքային դերը:
- Իր յուրահատկության և բովանդակության, ինչպես նաև ուսումնական բոլոր առարկաների հետ փոխադարձ կապ ստեղծելու բացառիկ հնարավորության շնորհիվ, <<Կերպարվեստը>> կոչված է խթանելու երեխաների մտավոր և հոգևոր ներուժի բացահայտումը, զարգացումը և հարստացումը, ընդհանուր աշխարհայացքի ձևավորումը:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Հակոբյան Հ. Հ., Կերպարվեստ հայոց կրթարաններում: Երևան, «Գիտություն» 1996թ.:
2. Մանկապարտեզի Կրտսեր երկրորդ խմբի (3-4 տարեկանների) կրթական համալսիր ծրագիր: Երևան 2011թ.:
3. Ներսիսյան Լ. Ս., Ներսիսյան Ս. Ս., «Կերպարվեստ» օժանդակ ձեռնարկ ուսուցիչների համար՝ 1-4 դաս., Երևան, 2008թ.:
4. Լ. Սմբատյան, Լ. Սարգսյան, Կերպարվեստի պարապմունքների կազմակերպումը մանկապարտեզի միջին խմբում: Ուսումնամեթոդական ձեռնակ, Երևան, 2016թ.:
5. Ղազարյան Կ., Ինտեգրված երաժշտական պարապմունքները մանկապարտեզում: